

SunSharing

Energetske zajednice u Hrvatskoj

Preporuke temeljene na susretanju s preprekama u praksi

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Impressum

Ove preporuke nastale su kroz zajednički rad i suradnju SunSharing projektnih partnera: Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu i Grada Preloga te dvadesetak institucija i dionika iz civilnog društva, koje su aktivni uključene u uspostavu i rad energetske zajednice građana u Hrvatskoj. Ti dionici su okupljeni u Forum energetske zajednice u Hrvatskoj¹ i nastavljaju djelovati s ciljem poticanja uspostave novih zajednica i omogućavanja njihovog održivog rada.

¹ <https://www.zez.coop/forum-energetskih-zajednica/>

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
<p>Uspostava informacijskog centra za energetske zajednice²</p> <p>Uloga Centra bi bila da pruži stručnu podršku i omogućio lakši pristup točnim i ažurnim informacijama, konkretno:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pouzdane i ažurne informacije o energetske politikama i propisima, • tumačenja zakonskih odredbi kako bi se olakšala primjena u praksi, • korak-po-korak vodiče s primjerima dokumentacije za energetske zajednice, • stručnu podršku i praktične savjete za sve zainteresirane dionike. <p>Takav centar ili centri (potencijalno regionalni) potaknuli bi koordinaciju i suradnju između građana, malih poduzetnika, stručnjaka, regulatora i državnih tijela. Time bi se ubrzao proces osnivanja energetske zajednice, povećao povjerenje i interes za projekte obnovljive energije te stvorio temelje za širu uključenost zajednice.</p> <p>Da bi bio uspješan u radu, Odredbe koje se odnose na energetske zajednice trebale bi biti jasno definirane i usklađene s relevantnim zakonima i podzakonskim aktima (pravilnicima), uz službena tumačenja nejasnih odredbi kako bi se uklonila dvosmislenost i olakšala njihova primjena u praksi.</p>	<p>Zakonodavni okvir za energetske zajednice trenutno je obilježen nejasnoćama koje stvaraju prepreke dionicima, od građana i malih poduzeća do stručnjaka u sektoru. Nejasne odredbe i nedorečeni podzakonski akti otežavaju razumijevanje i provedbu ključnih elemenata poput dijeljenja energije i zajedničke vlastite potrošnje. Osim toga, nedostatak praktičnih smjernica i tehničkih rješenja onemogućuje razvoj održivih poslovnih modela i ekonomskih rješenja za zajednice.</p> <p>Nedovoljna komunikacija i koordinacija između različitih razina dionika također pridonosi nepovjerenju i usporava provedbu zakonodavnih promjena.</p>

² Pojam energetske zajednice (EZ) uključuje i građansku energetske zajednicu (EZG) i zajednicu obnovljive energije (ZOE). U nekim slučajevima postoje razlike između EZG-a i ZOE-a koje su istaknute. U Hrvatskoj je definicija EZG-a razvijenija nego za ZOE, ali identificiran je sličan pristup, a prepreke i preporuke uglavnom se odnose na oba. Općenito, kada se čitaju odredbe zakona, podzakonskih akata i pravilnika čini se da su energetske zajednice sužene i ograničene na aktivnosti dijeljenja energije, a prema EU direktivama to nije tako zamišljeno.

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
<p>Pojednostavljenje postupka registracije energetske zajednice</p> <p>Umjesto sadašnjeg sustava koji zahtijeva opsežnu dokumentaciju, visoke troškove i ispunjavanje uvjeta koji nisu prilagođeni specifičnostima energetske zajednice, predlaže se pojednostavljen pristup temeljen na minimalnim kriterijima.</p> <p>Nakon osnivanja pravne osobe, energetske zajednice mogle bi podnijeti zahtjev za upis u Registar energetske zajednice³, čime bi se priznao njihov status bez potrebe za ishođenjem dozvole za energetske djelatnosti. Ako EZ počne s uspješnim radom i poželi sudjelovati na energetskim tržištima, nastaje potreba da se ishode dodatne dozvole, u ovisnosti od djelatnosti na tržištu.</p> <p>Kontrola nakon osnivanja može se temeljiti na nekim minimalnim kriterijima usklađenim sa zakonskom legislativom i Direktivama EU, kao što su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pravna osoba osnovana na području Republike Hrvatske. • Otvoreno članstvo za sve kategorije subjekata, uz ograničenja 	<p>Sadašnji administrativni zahtjevi za priznavanje energetske zajednice stvaraju značajne prepreke za građanske inicijative. Proces registracije, koji zahtijeva dobivanje dozvole za obavljanje „energetske djelatnosti“⁴, obimnu dokumentaciju⁵, značajne financijske resurse⁶ i zapošljavanje kvalificiranog kadra na puno radno vrijeme⁷, sličan je zahtjevima za trgovačka društva koja posluju na komercijalnom tržištu. Ovaj pristup ne prepoznaje posebnosti energetske zajednice, čija je svrha prvenstveno doprinos lokalnoj zajednici, a ne stjecanje dobiti.</p> <p>Dodatno, troškovi vezani uz održavanje poslovanja i ispunjavanje uvjeta, poput najma poslovnog prostora⁸ i održavanja financijskih rezervi⁹, čine ove inicijative nepristupačnima za skupine građana koje često nemaju inicijalne resurse za pokretanje ovakvih aktivnosti. Čak i uz značajnu stručnu pomoć, proces registracije traje dugo i često nadmašuje mogućnosti prosječne inicijative.</p>

³Registar izdanih dozvola energetske zajednice građana: https://www.hera.hr/hr/html/registar_dozvola_09.html

⁴Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji - članak 5a.: <https://www.zakon.hr/z/827/Zakon-o-obnovljivim-izvorima-energije-i-visokou%C4%8Dinkovitoj-kogeneraciji>

⁵Pravilnik o dozvolama za obavljanje energetske djelatnosti i vođenju registra izdanih i oduzetih dozvola za obavljanje energetske djelatnosti- Prilog 1. Naslov 8.: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_04_44_534.html

⁶Odluka o visini naknada: za obavljanje poslova regulacije energetske djelatnosti tablica na kraju odluke: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_03_38_452.html

⁷Pravilnik o dozvolama za obavljanje energetske djelatnosti i vođenju registra izdanih i oduzetih dozvola za obavljanje energetske djelatnosti – članak 6. stavak (2): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_04_44_534.html

⁸Pravilnik o dozvolama za obavljanje energetske djelatnosti i vođenju registra izdanih i oduzetih dozvola za obavljanje energetske djelatnosti - Prilog 1. Naslov 8. točka 7.a): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_04_44_534.html

⁹Pravilnik o dozvolama za obavljanje energetske djelatnosti i vođenju registra izdanih i oduzetih dozvola za obavljanje energetske djelatnosti – Prilog III. : https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_04_44_534.html

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
<p>odlučivanja na članove koji nisu povezani s komercijalnim aktivnostima u energetske sektoru.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Načelo „jedan član – jedan glas“ za donošenje odluka, bez obzira na vlasnički udjel. • Jasan fokus na pružanje ekološke, društvene ili gospodarske dobrobiti lokalnoj zajednici, a ne na stvaranje financijske dobiti. • Aktivnosti poput proizvodnje iz obnovljivih izvora, potrošnje, agregacije, skladištenja energije ili pružanja usluga punjenja električnih vozila. <p>Pojednostavljenim postupkom registracije omogućilo bi se uklanjanje administrativnih prepreka, čime bi se povećao broj energetske zajednice i olakšala njihova prilagodba zakonodavnom okviru. Time bi se potaklo šire sudjelovanje građana u energetske projektima i osnažila njihova uloga u energetske tranziciji.</p>	
<p>Fleksibilnija pravila o vlasništvu i članstvu u energetske zajednicama</p> <p>Predlaže se detaljnija definicija vlasničkih prava i odgovornosti kako bi se omogućilo šire sudjelovanje povezanih subjekata u energetske zajednicama, uz očuvanje osnovnih načela zajedničkog upravljanja. Moguće bi bilo ograničiti pravo odlučivanja za povezane subjekte koji se udružuju u EZ.</p> <p>Time se smanjuje rizik od korporativnog preuzimanja EZ, dok bi se istovremeno omogućilo da općine, gradovi i druge relevantne organizacije postanu članovi i pruže ključne resurse za rast i razvoj zajednice.</p> <p>Fleksibilnija pravila o vlasništvu omogućila bi uključivanje ključnih aktera i stručnjaka, bez ugrožavanja osnovnih načela ravnopravnosti i demokratičnosti.</p>	<p>Postojeće ograničenje prema kojem član energetske zajednice ne smije imati više od 40% vlasništva u drugoj pravnoj osobi koja je član iste zajednice¹⁰ predstavlja značajnu prepreku za uključivanje ključnih dionika, poput općina, javnih ustanova ili sestrinskih tvrtki. Takva rigidna pravila o vlasništvu sprječavaju ključne dionike, poput općina i javnih poduzeća, da aktivno sudjeluju u energetske zajednicama. Na primjer, lokalne samouprave, koje često igraju ključnu ulogu u pokretanju i podršci takvih inicijativa, suočavaju se s pravnim preprekama koje im onemogućuju formalno članstvo.</p> <p>Ograničenje također nepovoljno utječe na privatne subjekte koji bi mogli ponuditi stručnost, inovativne ideje i financijsku podršku. Povezane organizacije, poput sestrinskih tvrtki, također su isključene zbog svojih</p>

¹⁰Zakon o tržištu električne energije - članak 26. stavak 4. - <https://www.zakon.hr/z/377/Zakon-o-tr%C5%BEi%C5%A1tu-elektri%C4%8Dne-energije>

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
	<p> vlasničkih struktura, što smanjuje potencijal za suradnju i razvoj.</p>
<p>Proširenje pravnih oblika koji se mogu udruživati u energetske zajednice</p> <p>Trenutni zahtjev da energetske zajednice posluju prema zakonima o financijskom poslovanju neprofitnih organizacija¹¹ ograničava njihovu fleksibilnost i sposobnost za provođenje različitih aktivnosti. Preporučuje se uklanjanje ovog zahtjeva ili proširenje pravnog okvira kako bi se omogućilo da energetske zajednice djeluju i prema zakonima koji reguliraju druge pravne oblike, poput zadruga¹², društava s ograničenom odgovornošću ili drugih subjekata koji mogu kombinirati neprofitne i komercijalne aktivnosti.</p> <p>Ovo proširenje omogućilo bi energetskim zajednicama da:</p> <ul style="list-style-type: none"> • distribuiraju višak prihoda među članovima na transparentan i učinkovit način • razvijaju poslovne modele koji uključuju aktivnosti poput prodaje energije na tržištu • sudjeluju u feed-in tarifama i tržišnim premijama bez pravnih i računovodstvenih ograničenja • privuku širi spektar članova, uključujući tvrtke i općine, kojima ekonomska korist može biti glavni motiv <p>Proširenjem okvira za energetske zajednice omogućilo bi se usklađivanje</p>	<p>Obvezno provođenje neprofitnog računovodstva nameće značajna ograničenja energetskim zajednicama, ograničavajući ih na aktivnosti koje često nisu usklađene s njihovim dugoročnim ciljevima. To posebno utječe na sposobnost distribucije viška prihoda među članovima, što je jedan od ključnih poticaja za sudjelovanje građana i organizacija u energetskim projektima.</p> <p>Dodatno, ovaj okvir smanjuje raznolikost dostupnih pravnih oblika, čime ograničava kreativnost i inovacije u razvoju poslovnih modela. Energetske zajednice često djeluju u „sivoj zoni“, gdje pokušavaju zaobići pravila neprofitnog računovodstva kako bi osigurale ekonomske koristi za članove, što stvara neučinkovitost i rizik pravnih problema.</p>

¹¹Zakon o tržištu električne energije - članak 26. dio (1): <https://www.zakon.hr/z/377/Zakon-o-tr%C5%BEi%C5%A1tu-elektri%C4%8Dne-energije>

¹²Zakon o zadrugama - <https://www.zakon.hr/z/458/Zakon-o-zadrugama>

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
<p>njihovih pravnih i računovodstvenih modela s njihovim stvarnim potrebama i ciljevima, potičući širu participaciju i održiv razvoj.</p>	
<p>Uklanjanje upisa djelatnosti „Organiziranje energetske zajednice građana“ za energetske zajednice</p> <p>Trenutni zahtjev da zadruge i druga poduzeća upišu djelatnost „Organiziranje energetske zajednice građana“ u poslovni registar, što je preduvjet za dobivanje dozvole od energetskog regulatora¹³, pokazao se kao administrativna prepreka. S obzirom na to da trgovački sudovi odbijaju takav upis, preporučuje se potpuno uklanjanje ovog zahtjeva ili pojednostavljenje postupka registracije energetske zajednice.</p> <p>Predlaže se da energetske zajednice mogu biti prepoznate na temelju minimalnih kriterija, bez potrebe za ishođenjem dozvole za „energetsku djelatnost“ i bez specifičnog unosa djelatnosti u poslovni registar. Ova prilagodba uklonila bi birokratske prepreke te omogućila bržu i jednostavniju registraciju energetske zajednice, čime bi se potaknula njihova šira primjena i razvoj.</p>	<p>Birokratska prepreka koja nalaže upis djelatnosti u poslovni registar stvara administrativni zastoj i sprječava osnivanje službenih energetske zajednice. To je posebno problematično za zadruge i druga poduzeća čije poslovanje već uključuje aktivnosti vezane uz obnovljive izvore energije i zajedničku vlastitu potrošnju. Trenutno, nijedna energetska zadruga ili društvo s ograničenom odgovornošću ne može službeno djelovati kao energetska zajednica zbog odbijanja upisa djelatnosti u poslovni registar.</p> <p>Ovaj zastoj ne samo da usporava proces osnivanja energetske zajednice, već stvara i nepovjerenje među potencijalnim osnivačima zbog složenosti i neizvjesnosti postupka.</p>
<p>Proširenje kategorija članstva kojem je moguće udruživanje u energetske zajednice</p> <p>Trenutni zakonski okvir ograničava članstvo u energetskim zajednicama na fizičke i pravne osobe s prebivalištem u Republici Hrvatskoj¹⁴, dok se</p>	<p>Ograničenje članstva na osobe s prebivalištem u Hrvatskoj isključuje ključne sudionike poput stranih vlasnika nekretnina i poslovnih prostora koji imaju interes za sudjelovanje u lokalnim inicijativama. Ovi</p>

¹³Pravilnik o dozvolama za obavljanje energetske djelatnosti i vođenju registra izdanih i oduzetih dozvola za obavljanje energetske djelatnosti - Prilog 1, Naslov 8, Točka (2): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_04_44_534.html

¹⁴Zakon o tržištu električne energije - Definirano u članku 26. dio (2): <https://www.zakon.hr/z/377/Zakon-o-tr%C5%BEi%C5%A1tu-elektri%C4%8Dne-energije>

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
<p>građanima s vlastitim solarnim elektranama onemogućuje sudjelovanje¹⁵. Predlaže se prilagodba zakonskog okvira kako bi se omogućilo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sudjelovanje građana izvan Hrvatske koji posjeduju nekretnine ili poslovne prostore u Hrvatskoj te imaju trajne interese u lokalnoj zajednici, - uključivanje građana s vlastitim solarnim elektranama u energetske zajednice, čime bi se iskoristio njihov entuzijizam, stručnost i iskustvo za osnivanje i rast zajednica. 	<p>potencijalni članovi mogli bi donijeti značajna financijska sredstva, znanja i iskustva potrebna za osnivanje i razvoj energetske zajednice. Također, zabrana sudjelovanja građana s vlastitim solarnim elektranama dodatno smanjuje potencijalni broj članova zajednice. Ovi pojedinci često su među najaktivnijima u energetske tranziciji i imaju iskustvo koje može biti ključno za uspjeh projekata obnovljivih izvora energije. Njihovim isključivanjem smanjuje se kapacitet zajednica za inovacije i rast.</p>
<p>Uvođenje financijskih i potpornih mjera i mehanizama za energetske zajednice</p> <p>Energetske zajednice građana (EZG) i zajednice obnovljive energije (ZOE) trebaju imati prilagođene linije financiranja i potpore koje odgovaraju različitim fazama njihovog razvoja.</p> <p>Preporučuje se uvođenje shema podrške specifično usmjerenih na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Početnu fazu uspostave zajednice, uključujući pravnu registraciju i izgradnju kapaciteta • Pripremu prvih projekata, poput razvoja tehničke dokumentacije i poslovnih planova za zajedničku potrošnju • Izgradnju projekata, s naglaskom na financiranje izgradnje obnovljivih izvora energije i infrastrukture za zajedničku potrošnju <p>Ciljane sheme mogu uključivati sljedeće komponente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehnička podrška i savjetovanje za pokretanje ideja zajednica i 	<p>Postojeće sheme podrške u Hrvatskoj, poput općeg poziva na premijsku tarifu, tretiraju energetske zajednice jednako kao mala i srednja poduzeća¹⁶, bez prepoznavanja njihovih specifičnih izazova. Ovo stvara konkurentsko okruženje koje nije prilagođeno potrebama zajednica i otežava im pristup potrebnim financijskim sredstvima.</p> <p>Nedostatak ciljane podrške na nacionalnoj i lokalnoj razini ograničava mogućnost zajednica da mobiliziraju privatni kapital i započnu projekte, dok potencijalni osnivači ostaju bez tehničke i savjetodavne pomoći potrebne za realizaciju svojih ideja.</p> <p>Razvoj specifičnih potpornih shema uklonio bi ove prepreke i stvorio povoljniji okvir za rast energetske zajednica, povećavajući njihovu konkurentnost i doprinos energetske tranziciji. Time bi se energetske</p>

¹⁵Pravilnik o općim uvjetima korištenja mreže i opskrbu električnom energijom - Članak 15. Stavak (8): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_08_100_1473.html

¹⁶Poziv za tržišnu premiju u 2024. godini: <https://www.hrote.hr/javni-poziv-trzisna-premija-2024>

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
<p>rješavanje administrativnih prepreka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bespovratna sredstva za osnivanje pravnih osoba i razvoj početnih ideja (10.000 – 15.000 EUR) • Financiranje izrade tehničke dokumentacije za projekte putem bespovratnih sredstava do 50.000 EUR • Nisko kamatni zajmovi namijenjeni isključivo energetskim zajednicama. • Jamstveni mehanizmi koje pružaju državna ili lokalna tijela za osiguranje zajmova ili ugovora o otkupu energije (PPA). • Namjenske kvote u tržišnim premijama i zajamčenim otkupnim cijenama za projekte energetskih zajednica. 	<p>zajednice mogle ravnopravnije natjecati s drugim akterima na tržištu i ostvariti svoj puni potencijal u lokalnim zajednicama.</p>
<p>Uklanjanje ograničenja priključne snage postrojenja za projekte energetskih zajednica</p> <p>Trenutno ograničenje od 500 kW za projekte zajednica obnovljivih izvora energije¹⁷, treba biti ukinuto kako bi se omogućilo osnivanje i razvoj većih i isplativijih projekata. Ograničenje kumulativne snage projekata na temelju prikupljene priključne snage članova također bi trebalo biti prilagođeno kako bi se osigurala fleksibilnost u poslovnim modelima energetskih zajednica. Uklanjanjem ovih ograničenja energetske zajednice mogle bi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijati projekte koji nadilaze početne potrebe članova, omogućujući prodaju viška energije na tržištu ili sudjelovanje u feed-in i premium tarifama • privući veći broj članova i povećati ekonomsku isplativost svojih projekata • ravnopravno sudjelovati na tržištu s ostalim dionicima bez 	<p>Ograničenje na 500 kW onemogućava energetskim zajednicama da iskoriste svoj puni potencijal i ravnopravno sudjeluju na tržištu energije. Veći projekti, koji su često ekonomski isplativiji, nisu mogući pod sadašnjim uvjetima. Ovo posebno utječe na zajednice s većim brojem članova ili ambicioznim planovima za budući rast.</p> <p>Dodatno, ograničenje proizvodne snage na temelju priključne snage članova smanjuje fleksibilnost poslovnih modela zajednica, poput prodaje energije u mrežu. To ih stavlja u nepovoljniji položaj u usporedbi s drugim sudionicima na tržištu, koji nemaju takva ograničenja.</p> <p>Prilagodбом zakonskih i regulatornih okvira energetske zajednice bi mogle preći s manjih, početnih projekata na veće inicijative, stvarajući održivije poslovne modele i pridonoseći energetskej tranziciji u Hrvatskoj.</p>

¹⁷Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji - članak 51. stavak 1. točka (3): <https://www.zakon.hr/z/827/Zakon-o-obnovljivim-izvorima-energije-i-visokou%C4%8Dinkovitoj-kogeneraciji>

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
<p>umjetno nametnutih ograničenja</p> <p>Ova promjena osnažila bi zajednice u prelasku s manjih pilot-projekata na veće energetske inicijative, prateći uspješne primjere iz prakse drugih zemalja EU.</p>	
<p>Praktična provedba tehničkih procesa za dijeljenje energije na razini distribucijskih sustava</p> <p>Kako bi se omogućila praktična provedba dijeljenja energije između više mjernih točaka, preporučuje se hitno usklađivanje administrativnih i tehničkih procesa na razini operatora distribucijskog sustava (ODS). Rješenje treba biti razvijeno u suradnji nadležnog Ministarstva, ODS-a i drugih relevantnih dionika te se temeljiti na uspješnim primjerima iz zemalja poput Slovenije i Austrije.</p> <p>Ključne aktivnosti uključuju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizaciju sastanaka između nadležnog Ministarstva i ODS-a kako bi se razjasnila otvorena pitanja i ubrzalo definiranje postupaka • Razvoj i implementaciju standardiziranih tehničkih rješenja za dijeljenje energije, uključujući softverske alate za obračun i alokaciju energije među članovima zajednice • Jasno definiranje administrativnih procedura koje omogućuju dijeljenje energije u okviru zakonskih okvira, uključujući kolektivnu vlastitu potrošnju • Uspostavu pilot-projekata koji bi služili kao praktični primjeri za implementaciju rješenja i osigurali povratne informacije za 	<p>Nedostatak tehničkih i administrativnih rješenja na razini ODS-a trenutno onemogućuje implementaciju dijeljenja energije, unatoč postojanju interesa i pravnih okvira koji su to trebali omogućiti¹⁸. Zbog toga energetske zajednice i kolektivni projekti vlastite potrošnje ne mogu zaživjeti u praksi. Ova situacija stvara zastoje u razvoju obnovljivih izvora energije na lokalnoj razini i frustraciju među dionicima koji ulažu vrijeme i resurse u projekte koji se ne mogu realizirati.</p> <p>Uspostavom jasnih procedura i tehničkih rješenja omogućila bi se provedba postojećih pilot-projekata, poput solarne elektrane na višestambenoj zgradi u Zagrebu, te bi se stvorili uvjeti za širenje sličnih inicijativa na nacionalnoj razini.</p>

¹⁸Pravilnik o općim uvjetima za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom - Članak 135. Stavak (1), alineja 2: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_08_100_1473.html

Energetske zajednice u Hrvatskoj – preporuke temeljene na adresiranim barijerama iz prakse	
PREPORUKE	ADRESIRANE BARIJERE
unaprjeđenje procesa	